

Sygn. akt I CSK 335/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 maja 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący)

SSN Władysław Pawlak (sprawozdawca)

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z powództwa Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych
przeciwko Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa i B. S.A.
w .o ustalenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 12 maja 2016 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 21 stycznia 2015 r.,

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od powoda na rzecz
każdego z pozwanych kwoty po 3600 (trzy tysiące sześćset) zł,
tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem, Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych od wyroku Sądu Okręgowego w W., którym oddalone zostało powództwo skierowane przeciwko Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) oraz B. S.A. o stwierdzenie nieważności umowy z dnia 10 czerwca 2009 r., zawartej pomiędzy pozwanymi na realizację modyfikacji oprogramowania S., służącego do monitorowania kredytów inwestycyjnych z dopłatami.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w następującym stanie faktycznym ustalonym przez Sądy obu instancji: Pozwana spółka zajmuje się świadczeniem usług informatycznych polegających m.in. na tworzeniu dedykowanych systemów na potrzeby konkretnych klientów. Strona pozwana ARiMR jako państwowa osoba prawna w zakresie swoich normatywnych kompetencji ma obowiązek m.in. udzielania pomocy finansowej dla gospodarstw rolnych i zakładów przetwórstwa produktów rolnych poprzez stosowanie dopłat do oprocentowania kredytów (preferencyjnych), udzielanych tym podmiotom przez banki, które zawarły z ARiMR stosowne umowy. Dzięki tym dopłatom rolnicy i zakłady przetwórstwa ponoszą niższe koszty kredytu. ARiMR przekazuje dopłaty bezpośrednio do tych banków, po wcześniejszej weryfikacji.

W dniu 2 kwietnia 1997 r., po przeprowadzeniu przetargu, strony pozwane zawarły umowę na zaprojektowanie, wykonanie, dostarczenie i wdrożenie kompletnego systemu informatycznego do monitorowania kredytów objętych dopłatami ARiMR. Opracowany przez pozwaną spółkę zintegrowany system informatyczny monitorowania kredytów z dopłatami nazwany S., ARiMR zaczęła wykorzystywać od 2000 r. W toku tej współpracy, pozwana spółka na podstawie kolejnych umów z dnia 31 grudnia 1998 r., z dnia 1 czerwca 2001 r. i z dnia 9 maja 2003 r. zawieranych w trybie bezprzetargowym (z wolnej ręki), zajmowała się rozwijaniem tego systemu polegającym na dodawaniu nowych funkcjonalności i dostosowywaniu go do nowych przepisów oraz jego serwisowaniem. Procedura zawierania powyższych umów w trybie bezprzetargowym nie była kwestionowana przez Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych (dalej UZP).

W 2009 r. stworzony przez pozwaną spółkę system monitorowania kredytów wspieranych dopłatami był wieloszczeblowy, obejmujący poziom centralny (oprogramowanie S. funkcjonujące w ARiMR) oraz poziomy lokalne (kredytujący i pośredniczący), funkcjonujące w bankach. Umożliwiał komunikację ARiMR z 20 centralami banków i z ok. 1 500 ich oddziałami. Według stanu na 2010 r., ARiMR udzieliła dopłat do ok. 450 000 kredytów, z których 200 000 zł zostało już spłaconych. W związku z udzielaniem dopłat do kredytów, ARiMR wykonywała czynności z zakresu raportowania i sprawozdawczości także dla potrzeb organów nadzorczych i instytucji Unii Europejskiej. System S. zawierał kilkadziesiąt wzorców (podlinii kredytowych) na obliczanie dopłat do kredytów (zależnie od czasu udzielenia kredytu, jego rodzaju, podmiotu-kredytobiorcy i podmiotu-kredytodawcy). Do pracy nad systemem pozwana spółka używała bibliotek, do których miała prawa autorskie. Bez uprawnień do tych praw inny podmiot nie mógłby modyfikować tego systemu, bez przepisania na nowo bibliotek. Na podstawie zawieranych umów, ARiMR uzyskiwała autorskie prawa majątkowe do utworów wykonanych przez pozwaną spółkę wraz z kodami źródłowymi i dokumentacją analityczną. Nie przechodziły natomiast na nią przysługujące pozwanej B. S.A. prawa licencyjne do oprogramowania wykorzystywanego do stworzenia i modyfikowania systemu oraz prawa do wykorzystywanych bibliotek.

W dniu 27 lipca 2007 r. strony pozwane zawarły w trybie bezprzetargowym na okres 3 lat, umowę na rozwój i modernizację systemu S. wraz z usługą asysty technicznej, konserwacji systemu oraz jego modyfikacji wynikającej w szczególności ze zmian w przepisach prawa. Na wykonanie usługi modyfikacji (realizowane na podstawie stosownych zgłoszeń ARiMR) przewidziano wynagrodzenie nie przekraczające 1 557 000 zł netto (6 228 roboczogodzin, przy 250 zł za roboczogodzinę). Powyższy limit roboczogodzin na okres trwania tej umowy został określony w oparciu o zapotrzebowanie na tego rodzaju usługi z poprzednich lat.

Prezes UZP, po dokonaniu kontroli postępowania poprzedzającego zawarcie umowy z dnia 27 lipca 2007 r., nie zgłosił żadnych zastrzeżeń co do legalności wyboru zamówienia z wolnej ręki z mocy art. 67 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (j.t. Dz. U. z 2015 r., poz. 2164,

dalej u.z.p.). W toku tej kontroli uzyskał stanowisko Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, w której stwierdzono, że z przyczyn technicznych, pozwana spółka była jedynym podmiotem na rynku, który był w stanie zrealizować zamówienie w terminie wyznaczonym przez ARiMR.

W czasie realizacji umowy okazało się, że zakres koniecznych modyfikacji systemu ze względu na wprowadzane zmiany w przepisach jest większy niż strony zakładały przy jej zawarciu, ustalając maksymalne wynagrodzenie. W związku z wejściem w życie rozporządzenia Rady Ministrów (RM) z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań ARiMR, regulującego m.in. kwestie udzielania dopłat do kredytów, w pierwszej połowie 2009 r. wyczerpany został limit środków przeznaczonych na wynagrodzenie za usługi modyfikacji (ARiMR w ramach tego limitu dokonała jeszcze zgłoszenia modyfikacji z dnia 18 i 19 maja 2009 r., które były realizowane przez pozwaną spółkę odpowiednio do 3 sierpnia i 24 września 2009 r.). W dniu 4 marca 2009 r. wpłynął do ARiMR projekt rozporządzenia RM nowelizującego rozporządzenie z dnia 22 stycznia 2009 r., w celu zgłoszenia przez ARiMR ewentualnych uwag do 9 marca 2009 r. W projekcie rozporządzenia (które miało wejść w życie z chwilą jego ogłoszenia w dzienniku promulgacyjnym) proponowano zmiany w systemie udzielania dopłat do kredytów, które dotyczyły wysokości oprocentowania kredytów, w tym udzielonych w przeszłości.

Z tych względów ARiMR w kwietniu 2009 r. wszczęła postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego mającego na celu wprowadzenie kolejnych modyfikacji w systemie S. Zważywszy na to, że część oprogramowania wykorzystywanego przy tym systemie nie była już dostępna na rynku oraz mając na względzie terminy wprowadzenia modyfikacji systemu, przedstawiciele ARiMR uznali, że z przyczyn technicznych o obiektywnym charakterze jedynym podmiotem na rynku, który mógł wprowadzić potrzebne modyfikacje systemu była pozwana spółka. Jednocześnie ARiMR pismem z dnia 28 kwietnia 2009 r. zawiadomiła Prezesa UZP o wszczęciu postępowania o udzielenie zamówienia w trybie z wolnej ręki. W dniu 29 kwietnia 2009 r. ARiMR wysłała do pozwanej spółki zaproszenie do negocjacji.

W dniu 8 maja 2009 r. RM wydała rozporządzenie wprowadzające zmiany do rozporządzenia z dnia 22 stycznia 2009 r. ARiMR w pismach z maja i czerwca 2009 r. domagała się od Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW) dokonania interpretacji niektórych zagadnień wynikających z wprowadzanych zmian w obowiązujących przepisach, a także zwracała uwagę na nieścisłości zawarte w tym rozporządzeniu.

Po przeprowadzonych w maju 2009 r. negocjacjach, strony pozwane w dniu 10 czerwca 2009 r. zawarły na czas do 27 lipca 2010 r. umowę, przedmiotem której była modyfikacja systemu S.

W dniu 17 czerwca 2009 r. RM wydała kolejne rozporządzenie, w którym usunięto nieścisłości wcześniejszej noweli do rozporządzenia z dnia 22 stycznia 2009 r., oraz które powodowało konieczność wprowadzenia zmian do systemu udzielania przez ARiMR dopłat do kredytów, poprzez modyfikację 269 podlinii kredytowych. Oba rozporządzenia nowelizujące rozporządzenie z dnia 22 stycznia 2009 r. weszły w życie w dniu 21 czerwca 2009 r. Niektóre z modyfikacji należało przeprowadzić już w lipcu 2009 r. Na przełomie czerwca i lipca 2009 r. ARiMR prowadziła korespondencję z MRiRW w celu wyjaśnienia praktycznych zagadnień związanych ze stosowaniem nowych przepisów.

Na podstawie umowy z dnia 10 czerwca 2009 r., pozwana spółka w okresie od lipca 2009 r. do lipca 2010 r. wykonała 15 modyfikacji systemu S.

W wyniku przeprowadzonej kontroli, Prezes UZP uznał, że tryb bezprzetargowy, który zakończył się zawarciem tej umowy nie był zgodny z art. 67 ust. 1 pkt 1 lit. a u.z.p. Zastrzeżenia ARiMR zgłoszone w stosunku do stanowiska Prezesa UZP, nie zostały uwzględnione przez Krajową Izbę Odwoławczą przy Prezesie UZP.

Modyfikacja systemu S. w zakresie przewidzianym umową z dnia 10 czerwca 2009 r. mogła być wykonana również przez innego wykonawcę, ale nie w takim terminie, aby niezwłocznie, czyli w okresie od lipca do września 2009 r., dostosować system do przepisów, które weszły w życie w czerwcu 2009 r. W celu przeprowadzenia modyfikacji systemu zgodnie ze zmianami wprowadzonymi rozporządzeniami RM z dnia 8 maja i 17 czerwca 2009 r., inny podmiot musiałby

zapoznać się ze specyfiką tego systemu, oraz zagadnieniami związanymi z udzielaniem dopłat do kredytów przez ARiMR, a następnie przygotować środowisko programistyczne, stworzyć odpowiedni zespół projektowy. Nie dysponując oprogramowaniem i komponentami (bibliotekami) używanymi przez pozwaną spółkę oraz repozytorium przez nią opracowanym, inny wykonawca potrzebowałaby na te czynności co najmniej 8 tygodni. Po tym okresie zespół nowego wykonawcy mógłby przystąpić do wprowadzania zmian w systemie, z tym że skuteczność i sprawność przeprowadzenia zmian równą sprawności pozwanej spółki, nowy wykonawca mógłby osiągnąć po około roku.

Od maja do sierpnia 2010 r., ARiMR przeprowadziła postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego w trybie przetargu ograniczonego w celu zawarcia umowy świadczenia usług modyfikacji, ulepszania oraz utrzymania systemu S. w okresie po 27 lipca 2010 r. Do przetargu przystąpiła tylko pozwana spółka, z którą ARiMR podpisała umowę we wrześniu 2010 r.

W takim stanie faktycznym, Sądy obu instancji uznały, iż skarżona przez Prezesa UZP umowa z dnia 10 czerwca 2009 r. nie jest dotknięta zarzucaną w pozwie sankcją nieważności, gdyż jej zawarcie w trybie bezprzetargowym nie doprowadziło do sprzeczności z art. 67 ust. 1 pkt 1 lit. a u.z.p.

W skardze kasacyjnej opartej na pierwszej podstawie, powód zaskarżył wyrok Sądu drugiej instancji w całości, domagając się jego uchylenia i zmiany wyroku Sądu pierwszej instancji przez uwzględnienie powództwa, ewentualnie przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Zarzucił naruszenie art. 67 ust. 1 pkt 1 lit. a u.z.p., przez jego błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że czas niezbędny do realizacji umowy i stopień opóźnień w jej wykonaniu należą do przyczyn technicznych o obiektywnym charakterze; art. 7 u.z.p., przez jego niezastosowanie.

Strony pozwane wniosły o oddalenie skargi kasacyjnej i o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Prokurator Generalny wniósł o uwzględnienie skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 7 ust. 1-3 u.z.p., zamawiający przygotowuje i przeprowadza postępowanie o udzielenie zamówienia w sposób zapewniający zachowanie uczciwej konkurencji oraz równe traktowanie wykonawców. Zamówienia udziela się wyłącznie wykonawcy wybranemu zgodnie z przepisami ustawy. Podstawowymi trybami udzielenia zamówienia publicznego są przetarg nieograniczony oraz przetarg ograniczony. Udzielenie zamówienia w innym trybie jest dopuszczalne tylko w przypadkach określonych w ustawie (art. 10 u.z.p.). Według art. 67 ust. 1 pkt 1 lit. a u.z.p., zamawiający może udzielić zamówienia z wolnej ręki m.in. w sytuacji, gdy usługi mogą być świadczone tylko przez jednego wykonawcę, z przyczyn technicznych o obiektywnym charakterze.

Zgodzić się trzeba ze stanowiskiem, że z uwagi na wyjątkowy charakter tego przepisu, jego interpretacja w kontekście przyczyn uzasadniających odstępstwa od zasad przeprowadzania postępowania przetargowego w ramach zamówień publicznych musi być ścisła (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 2001 r., III RN 16/01, OSNP 2001/22/657; wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 11 czerwca 2011 r., II GSK 688/10, nie publ. i z dnia 11 stycznia 2012 r., II GSK 1411/10, nie publ, a także wyroki TSWE z dnia 10 marca 1987, C-199/85, Komisja Wspólnot Europejskich przeciwko Republice Włoskiej, z dnia 18 listopada 2004 r., C-126/03, Komisja Wspólnot Europejskich przeciwko Republice Federalnej Niemiec).

W doktrynie oraz orzecznictwie przyjmuje się, że pojęcie „przyczyn technicznych” w rozumieniu powołanego przepisu nie należy ograniczać tylko do zastosowania określonej technologii. Względy techniczne uzasadniające udzielenie zamówienia z wolnej ręki określone mu wykonawcy bez przeprowadzenia procedury konkurencyjnej muszą mieć jednak zasadniczy charakter, tak aby można było wykazać, że wykonanie zamówienia przez innego wykonawcę w danym miejscu i czasie jest ze względów technicznych rzeczywiście niemożliwe, a nie tylko utrudnione i że ta niemożliwość ma charakter trwały oraz nieprzezwykłalny, zaś możliwość zrealizowania zamówienia przez jednego wykonawcę nie jest wynikiem wcześniejszych działań czy ewentualnie zaniechań zamawiającego.

Ustalony przez Sąd obu instancji stan faktyczny, który wiąże Sąd Najwyższy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) pokazuje, iż czynnik czasu, w którym zachodzi konieczność realizacji konkretnego zamówienia publicznego jest na tyle istotny, że nie jest obojętny wybór określonego wykonawcy z pominięciem reguł postępowania przetargowego.

Podkreślić trzeba, że Prezes UZP w okresie wieloletniej współpracy stron pozwanych, podczas której kilkakrotnie były zawierane umowy z wolnej ręki, nie kwestionował prawidłowości zastosowania przez ARiMR art. 67 ust. 1 pkt 1 lit. a u.z.p. Nadto badając prawidłowość udzielenia przez ARiMR zamówienia z wolnej ręki i zawarcia umowy ze spółką H. sp. z o.o. w W. na utrzymanie w eksploatacji i modernizację systemu informatycznego (S.) w okresie 2009-2010, uznał czynnik czasu realizacji zamówienia, za przyczynę usprawiedliwiającą odstąpienia od udzielenia zamówienia w trybie konkurencyjnym (k. 770 i n.).

W powołanym wyroku TSWE z dnia 10 marca 1987, C-199/85 dopuszczono możliwość pominięcia trybu przetargowego przy zamówieniach publicznych, w przypadku wystąpienia pilnej konieczności spowodowanej wydarzeniami, których instytucje zamawiające nie mogły przewidzieć, a w związku z tym terminy realizacji zamówienia nie mogłyby być dotrzymane. W innym wyroku z dnia 14 września 2004 r., C-385/02, Komisja Wspólnot Europejskich przeciwko Republice Włoskiej, Trybunał Sprawiedliwości wskazał, że wymogiem technicznym, któremu należy przypisać ważne znaczenie jest konieczność zagwarantowania ciągłości robót objętych skomplikowanymi projektami.

Sytuacja implikująca konieczność natychmiastowego wykonania zamówienie, powinna być dla zamawiającego nieprzewidywalna. Chodzi więc o zdarzenie, którego zaistnienie w normalnym toku rzeczy byłoby mało prawdopodobne, z tym że przewidywalność określonych zdarzeń przez zamawiającego powinna być postrzegana w kategoriach obiektywnych, podobnych do należytej staranności (por. uzasadnienie wyroku NSA z dnia 14 czerwca 2011 r., II GSK 688/10, Biul. NDFP 2011/3/13).

Wskutek wejścia w życie na początku lutego 2009 r. rozporządzenia RM z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań ARiMR

(Dz. U. Nr 22, poz. 121) utraciło moc prawną rozporządzenie RM z dnia 26 kwietnia 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu i kierunków działań ARiMR oraz sposobów ich realizacji (Dz. U. Nr 77, poz. 514 ze zm.). Rozporządzenie z dnia 22 stycznia 2009 r. w § 15 ust. 2 określiło nowe zasady realizacji dopłat w odniesieniu do umów kredytu zawartych do dnia 30 kwietnia 2007 r. Przepis ten został gruntownie znowelizowany rozporządzeniem RM z dnia 8 maja 2009 r. (Dz. U. Nr 76, poz. 645) i jeszcze przed wejściem w życie (§ 3), nastąpiła jego zmiana rozporządzeniem RM z dnia 17 czerwca 2009 r. (Dz. U. Nr 95, poz. 793). Treść przywołanych aktów prawnych wskazuje na znaczną kazuistykę nowych zasad stosowania dopłat do oprocentowania kredytów bankowych w odniesieniu do umów zawieranych po wejściu w życie rozporządzenia z dnia 22 stycznia 2009 r., jak również zmian w stosunku do umów zawartych przed jego wejściem w życie, w dodatku dwukrotnie nowelizowanych w krótkich odstępach czasowych. Nie zostało też przez powoda dowiedzione, aby pozwana ARiMR mogła przewidzieć tego typu zmiany legislacyjny w czasie, który umożliwiałby jej przeprowadzenie postępowania przetargowego i w jego wyniku zawarcie umowy, której realizacja zapewniłaby ciągłość funkcjonowania systemu, w warunkach wprowadzonych zmian.

Przeprowadzenie procedury przetargowej, której wszczęcie możliwe było w kwietniu 2009 r. nie doprowadziłoby do zawarcia umowy z innym podmiotem przed wejściem w życie rozporządzeń RM z dnia 8 maja 2009 r. i 17 czerwca 2009 r. Przed przystąpieniem do modyfikacji systemu, nowy wykonawca musiałby zapoznać się ze specyfiką tego systemu, oraz z zagadnieniami związanymi z udzielaniem dopłat do kredytów przez ARiMR, a następnie przygotować środowisko programistyczne, stworzyć odpowiedni zespół projektowy. Nie dysponując oprogramowaniem i tzw. bibliotekami używanymi przez pozwaną spółkę oraz repozytorium przez nią opracowanym, inny wykonawca potrzebowałaby na te czynności co najmniej 8 tygodni. Po tym okresie zespół nowego wykonawcy mógłby przystąpić do wprowadzania zmian w systemie, z tym że skuteczność i sprawność przeprowadzenia zmian równą sprawności pozwanej spółki, nowy wykonawca mógłby osiągnąć po około roku. Zauważenia wymaga okoliczność, iż pozwana ARiMR zawarła umowę z dnia 10 czerwca 2009 r. na

okres jednego roku, a następnie przed jej zakończeniem, wszczęła postępowanie przetargowe w celu zawarcia nowej umowy na dalszy czas. Do przetargu przystąpiła tylko strona pozwana, z którą ARiMR podpisała kolejną umowę.

W umowie z dnia 27 lipca 2007 r., zawartej przez pozwaną na okres 3 lat, kalkulując limit wynagrodzenia w kwocie 1 557 000 zł netto (tj. 6 228 roboczogodzin, przy 250 zł za roboczogodzinę), kierowano się zakresem zapotrzebowania na tego rodzaju usługi z lat poprzednich.

Termin, od którego zamawiający ma normatywny obowiązek wprowadzenia zmian w realizacji swoich obowiązków, do wykonania których konieczne jest skorzystanie z usług innego podmiotu, może stanowić przyczyną techniczną o obiektywnym charakterze w rozumieniu art. 67 ust. 1 pkt 1 lit. a u.z.p., uzasadniającą zawarcie umowy w trybie bezprzetargowym (z wolnej ręki), z podmiotem, który dotychczas na rzecz zamawiającego świadczył tego rodzaju usługi, o ile żaden z innych wykonawców, funkcjonujących na rynku nie byłby w stanie rozpocząć świadczenia tych usług w takim terminie, zaś zamawiający nie miał wpływu na czas wprowadzenia zmian legislacyjnych i nie mógł ich przewidzieć odpowiednio wcześniej, tak aby przeprowadzić postępowanie przetargowe.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oraz art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i art. 99. Na zasądzone koszty postępowania kasacyjnego składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej dla adwokata i radcy prawnego reprezentujących pozwanych (§ 13 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, j.t. Dz. U. z 2013 r., poz. 461 ze zm. oraz § 12 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, j.t. Dz. U. z 2013 r., poz. 490 ze zm. w zw. z § 21 i 23 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r., w sprawie opłat za czynności adwokackie,

(Dz. U. poz. 1800) oraz § 21 i 23 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, (Dz. U. poz. 1804).

kc

aj